

Gällivare

INFORMATION FRÅN GÄLLIVARE KOMMUN Nr 4 1988 Årg 19

KOMMUNBLAD

GÅR IN I DATAÅLDERN

Gällivare kommun tar nu på allvar steget in i dataåldern. Och gör det som en av de första kommunerna i landet. Först ut blir kansliet, vars personal under hösten fått utbildning och som från årskiftet för gott placerar sig bakom skärmarna.

SIDORNA 6-7

Pluggar hembygd

I Gunillaskolan har en klass hela hösten följt upp Malmbergets 100-årsjubileum med att specialplugga hembygdshistoria. Projektet ska avslutas med en utställning. Anders Nilsson och Thomas Westerberg heter två av eleverna i klassen.

SIDAN 12

SNÖN KOSTAR MILJONER

SIDAN 12

Förbättrad ekonomi SIDAN 3

En bra budget

Det här numret av kommunbladet domineras av budgetförslaget för 1989 och VEP (Verksamhetsplanen) 1989–1991.

Låt mig börja med att redovisa den socialdemokratiska kommunalpolitiken. Jag har i tidigare kommentarer till tidigare budgetförslag oroat mig över den ekonomiska utvecklingen i landet och i kommunen. Med glädje kan jag konstatera att landets och kommunens ekonomi avsevärt har förbättrats. Detta beror på att vi har en socialdemokratisk regering och en socialdemokratisk ledning i kommunen.

Jag tycker att det är en bra budget vi presenterat. I stort sett har vi kunnat tillmötesgå nämnders och styrelsernas önskan vad gäller driftbudgeten.

När det gäller investeringsbudgeten är det en del objekt som inte ryms under perioden 1989–1991. Anledningen till att vi kan lägga det här budgetförslaget är bl a att intäktsidan för kommunen har blivit bättre än beräknat bl a genom;

- bättre skatteintäkter än beräknat
- extra skatteutjämningsbidrag
- nytt skatteutjämningsystem
- regeringens besparingar på kommunen är marginella
- slopande av sparmålen för nämnder och styrelser

Liksom tidigare år innehåller budgetförslaget en kraftig satsning på social omsorg, på skolan och på sysselsättningen.

Antalet anställda i kommunen ökar inte även om det inrättas ett antal nya tjänster eftersom ungefär lika många tjänster dras in. Merparten av de nya tjänsterna finns inom äldreomsorgen, barnomsorgen och skolan. De flesta indragna tjänsterna finns inom den tekniska förvaltningen.

De större investeringsobjekten är följande: Skolfastigheter drygt 47 miljoner, fritids- och sportanläggningar ca 42 miljoner, vatten- och avloppsanläggningar drygt 41 miljoner, trafikleder, gator och vägar drygt 21 miljoner. Totalt är investeringarna under perioden 1989–1991 ca 202 miljoner kronor.

Allt det här kan vi kosta på oss för att förbättra kvalitén, servicen och miljön för kommuninvånarna. Detta utan att under perioden höja skatten och med en rimlig nyupplåning samt dessutom behålla en god likviditet för att därigenom ha en bra ekonomisk handlingsberedskap för framtiden. Detta kallar vi socialdemokrater för en bra budget.

Ulf Sundberg
Kommunstyrelsens
ordförande

Skoterstopp retar

Det är ganska precis 30 år sedan den första snöskotern visades upp i Sverige. Ingen anade då att den skulle komma att revolutionera tillvaron för massor av svenskar. Myndigheterna togs också på sängen när snöskotrarna snabbt spreds i tusentals i Norrland. Några bestämmelser som reglerade trafiken fanns inte de första tio åren. Man såg snöskotrar på gator, vägar och andra allmänna platser. Och ingen kunde egentligen ingripa.

För många blev snöskotern ett hatobjekt. Krav på totalförbud för nöjestråffik hördes titt och tätt. Kraven kom för det mesta från områden i Sverige där man inte hade någon användning av snöskotrar. Och från turister med fjällintressen. De hävdade att snöskotrarna störde friden. Svenska Turistföreningen försökte faktiskt hindra skoterfolket att utnyttja deras fjällstugor, men det var först ett dödfött försök i allemansrätts land.

I början av 70-talet stiftades lagar även för "översnöfordon". Då var

alla på det klara med att snöskotern hade kommit för att stanna. Och att den var till välsignelse för många norrlänningar.

Debatten om snöskotern är inte lika intensiv nu som för 10-15 år sedan. Men den flammnar upp ibland. Skoterfolket värnar förstas om sin rörelsefrihet och slår bakut när nya begränsningar införs. Som nu när Gällivare trafiknämnd satt stopp för fri körning i tätorternas omedelbara närhet. Det beslutet resulterade i insändare och namninsamling.

För det flesta är snöskotern ett transportmedel, men det finns också folk som tydligen ser på den som en leksak. Och när det börjar handla om ren buskörning är det inte så konstigt om många blir retade och klagar. Körde alla med förstånd behövdes kanske inga ytterligare begränsningar. Men när en liten klick inte kan hålla sig i skinnet drabbar det tyvärr alla. Den klicken verkar vara omöjlig att stoppa med information och föreningsinsatser. Därför återstår bara en möjlighet — förbudsbestämmelser.

Bättre tider om prognosen håller

Nu kan vi börja lätta en smula på svängremmen. Kommunens ekonomi har på ett överraskande sätt förbättrats på sistone.

— Och håller trenden i sig kan vi få det ännu bättre den närmaste åren, säger Karin Johansson på ekonomiavdelningen. Men det förutsätter att vi får behålla invånarna. Flyttar fler än vi tänkt oss blir det kärt igen.

Nu är situationen en helt annan. Någon skatteköning blir det inte de närmaste åren. Kommunen skulle teoretiskt kunna sänka skatten och klara sig hyggligt ändå.

Vän av ordning undrar naturligtvis:

— Vad är det egentligen som har hänt?

Ja, den enkla förklaringen är att kommunen i år fått in 32 miljoner mer i skatter än politiker och ekonomer hade räknat med när budgeten för 1988 togs.

— Och det kan vi främst tacka avtalsrörelsen för, säger Karin Johansson. Lönerna gick inte upp med de 3-4 procent regeringen räknat med utan med det dubbla. Det har naturligtvis resulterat i stora skattevinster. Gällivare har så att säga tjänat 32 miljoner om man också räknar in de närmare 9 miljoner vi fått i bland annat genom en skattereform.

Skatteintäkterna kommer att öka rejält också de närmaste åren. 1989 räknar kommunen med att få in 359 miljoner och 1991 är summan uppe i hela 416 miljoner.

"Fonderna" ökar

En bra värdeomvårdare på kommunens likviditet är det så kallade rörelsekapitalet. Det är de pengar som kommunen så att säga har i bakfickan och som man tidigare brukade kalla för fonder. Gällivare har tullat rätt ordentligt på detta kapital det senaste året. Det har minskat med hela 21 miljoner. Nästa år sätter man sprätt på ytterligare fem miljoner, men sedan kommer "fonderna" att byggas upp igen. Dagens 100 miljoner ska bli 131 miljoner 1991. Om nu verksamhetsplanen håller.

— Det bör den kunna göra om inte staten griper in, säger Karin Johansson. Får kommunerna det så bra ställt att de börjar slösa är det risk för det.

Samma låneskuld

Trots den förbättrade likviditeten kommer Gällivare kommun att låna pengar också nästa år. Men den totala lånesumman kommer inte att öka för den skull.

— Vi lånar 11,5 miljoner och amorterar precis lika mycket på de gamla lånen, säger Karin Johansson. Att låna kan faktiskt vara en riktigt bra affär just nu. Man kan ta lån utomlands till sex procents ränta faktiskt.

Gällivares lånesumma uppgår till 163,8 miljoner. Räntorna på dessa lån utgör en rejäl utgiftspost. 20 miljoner kronor.

Kommunen börjar alltså komma på grön kvist igen, men fortsätter ändå försiktigtvis att hålla igen utgifterna. De beräknas nästa år nå upp i 387 miljoner. Det är en uppräknings med fyra procent.

— Men eftersom man får räkna med en inflation på sex procent betyder det minskad tillväxt, säger Karin Johansson. Det kan ju tyda på försiktighet, men det beror nog delvis på att kommunförbundet inte kom med sina positiva prognoser förrän budgetarbetet nästan var klart. Min åsikt är att kommunen kommer att kunna investera betydligt mer de närmaste åren. Och eftersom det finns saker som släpar efter är det ju en skön sak att veta.

Investerar mera

Hade styrelser och nämnder fått som de velat skulle kommunen nästa år ha investerat för drygt 137 miljoner. Den önskelistan skar budgetberedarna ner hårt och resolut. När alla strykningar, omprioriteringar och framflyttningar var gjorda återstod knappt halva summan.

Drygt 65 miljoner ska enligt budgeten investeras under 1989. Och det är rätt mycket det också eftersom tidigare antagna riktlinjer rekommenderar en årlig investeringsnivå på 45-55 miljoner.

Rödpenorna drabbade alla styrelser och nämnder. Socialen mest. Av begärda 29 miljoner får socialstyrelsen drygt tio, medan socialnämndens äskande bantades från 19 till fem miljoner.

Största satsningen görs på vatten- och avloppsanläggningar. Kostnaden för 1989 är beräknad till 16,4 miljoner och totalt under den närmaste treårsperioden satsas 52,7

miljoner. Men så är också, som framgick av en artikel i förra numret av kommunbladet, det kommunala ledningsnätet i stort behov av en uppbyggnad.

Uppbyggnaden av anläggningarna vid Sjöfallsleden kommer att kosta närmare nio miljoner nästa år och sista etappen av sporthallens uppbyggnad drar åtta miljoner.

Andra större projekt är ombyggnaden av Vålkommaskolan (fem miljoner) den nya skolan i Ullatti (3,3 miljoner), nytt daghem i Bäckskolan (4,5 miljoner) och kommunens nya datorutrustning (2,5 miljoner).

Det bör kanske betonas att dessa belopp är den kommunal insatsen. I vissa fall tillkommer statliga bidrag.

I budgeten för nästa år prioriterar kommunen som vanligt sysselsättning och äldreomsorg. men ytterligare ett område har nu placerats på prioriteringslistan — utbildningen.

Varje gång det har snöat minst fem centimeter rycker röjningsfordonen ut. Det blir därför många vändor under en vinter. Kommunen har 33 mil vägar som skall snöröjas. Resten tar vägverket, LKAB, SJ och Riksbyggen hand om. Snösvängen kostar stora pengar. För kommunens del omkring tre miljoner.

Snön kostar miljoner

Vintern är lång i Gällivare. När det här läses har snösvängen redan varit igång i över en månad. Och kommer så att vara i nästan ett halvår framåt.

Att hålla gator, gångvägar och buss-hållplatser fria från snö kostar stora pengar. Gällivares slutnota kommer att lyda på närmare tre miljoner innan den här vintern är slut. Ändå har allmänheten fått acceptera en standardsänkning när det gäller snöröjningen. Dessutom gäller de tre miljonerna bara kommunens andel av kostnaden. LKAB, SJ och Riksbyggen har också stora utgifter för att hålla gator, vägar och parkeringsplatser fria från snö. Liksom vägverket givetvis.

Eftersom Gällivare är en stor kommun är det många vägmil som ska hållas rena. 33 mil för att vara exakt. Två tredjedelar av dessa vägmil finns på landsbygden. Resten — elva mil — i tätorterna.

Det är vanligt att kommunerna har ansvaret för all snöröjning innanför stadsgränserna. Men så är det inte i Gällivare.

Huvudlederna är inte vår huvudvärk, de tar vägverket hand om, säger Tommy Sjölund på Tekniska kontoret. Vi röjer inte på exempelvis Lasarettsgatan, Gällivarevägen, Parkgatsleden och Bergmansgatan. Dessutom har vi fler väghållare i tätorterna. LKAB svarar för snöröjningen i stora delar av Malmberget och Riksbyggen på sina bostadsområden.

Snösvängen är svår att budgetera exakt i förväg. Kostnaden beror ju mycket på hur vintern gestaltar sig. Mängden av bortforslad snö beräknas i efterhand hur vintern har varit.

Sänkt standard

Förra vintern transporterade kommunen 190.000 kubikmeter snö till tippen Kavajokki. Övriga väghållare kört iväg närmare 80.000 kubik. Totalt forslades alltså 270.000 kubikmeter snö bort. Till en kostnad av bortemot tre miljoner. Man räknar nämligen med att lastning, transporter och mottagning går på omkring tio kronor kubiken.

Att hålla vägar och gator rena är alltså inte billigt. Och det trots att Tekniska kontoret tvingats sänka standarden på snöröjningen rätt ordentligt.

Tommy Sjölund:

— Även snöröjningen har naturligtvis drabbats av det kommunal spartänkande. Numera måste vi helt enkelt prioritera. När det har snöat får de stora vägarna röjas först. Bostadsområdena måste komma i andra hand. Dessutom plogar vi nog lite sämre numera. Förr tog vi varje sida två gånger och gjorde dessutom en rensningsplogning dagen efter. Nu måste vi nöja oss med en vända.

Många fordon

Kostar pengar gör som sagt snösvängen trots vissa neddragningar. Varje gång det snöar har kommunen ett 20-tal fordon igång.

— Men så många äger vi förstås inte själva, säger Sjölund. Vi måste i stor utsträckning anlita entreprenörer. Kommunens egen maskinpark består av en väghyvel, en plogbil och två traktorer. De bilar som forslar bort snön hyr vi in.

De mest trafikintensiva vägarna och gatorna behöver kommunen inte röja. De tar vägverket hand om.

— Och tur är det, tycker Tommy Sjölund. Vägverket har bättre resurser och det märks också. Vi kan kvalitetsmässigt inte konkurrera med vägverket.

Klagomål

Snösvängen har alltså fullt beredskap. Den rycker ut när ansvarig arbetsledare tycker att det är nödvändigt. Ett tummått säger att det ska ha snöat fem centimeter innan det är dags för röjning. Men hur flitiga snöröjarna än är får de alltid räkna med klagomål.

— Folk hör av sig nästan varje gång det har snöat, säger Tommy Sjölund. Klagomålen gäller oftast igenplogade infarter. Men infarterna ska faktiskt fastighetsägarna klara av själva. Liksom trottoarerna. Men trottoarerna brukar vi ändå ta och av bara farten rensar vi också bort snön från åtskilliga infarter. Men det är alltså en service som vi egentligen inte är skyldiga att ge.

Vad som gäller vid snöröjning kan ni läsa er till i artikeln till höger. Den ger besked om både fastighetsägarens och kommunens skyldigheter.

Så fungerar snöröjningen

Kommunen är uppdelad i snöröjningsdistrikt. I snösvängen" går en mängd fordon — både egna och inledda. Plogning sker efter bedömningar av vakthavande arbetsledare. Snöröjningen kan ske på olika sätt — med lastbil, väghyvel eller traktor. Dessa maskiner rycker ut när det snöat. och ska tillsammans röja gator, gång- och cykelvägar, övergångsställen och busshållplatser.

Isrivning

Isrivning görs när gatan blir ojämn, för att man skall få bort den sammanpackade snön, isrivning sker kontinuerligt på mer trafikerade stråk — i övrigt utförs isrivning på vårvintern.

Eftersom den snö som samlas vid vägranterna vid isrivning är tung och sammanpackad och kan innehålla sand, följer det normalt en traktor med för att röja korsningar och infarter.

Sandning

Sandning sker i första hand för gång- och cykeltrafik och för övriga trafikanter vid trafikljus, backar och kurvor. Helsandning sker endast vid extrem halka.

Fastighetsägare

Fastighetsägare har vissa skyldigheter i samband med snöfall. Det är fastighetsägarens skyldighet att se till att snö och is som är till olägenhet för gångtrafikanten, snarast skottas undan. När det är halt, skall fastighetsägaren sanda gångbanan utanför fastigheten. Likaså måste fastighetsägaren se till att snö och is som läggs ut på allmän plats eller gatuområde från tomt, portgång eller liknande, genast forslas bort. Detsamma gäller snö som skotts ner från tak. Observera att snö från tomtmark inte får läggas ut på gatan.

Tänk på hur dina grannar kan drabbas av din snöskottning.

Grenar

Underlätta för snöröjningen, genom att kapa grenar och kvistar som hänger ut över gatumark.

Parkering

Underlätta snöröjningsarbetet genom att respektera gällande bestämmelser för datumparkering och visa hänsyn mot snöröjningsfordonen i trafiken. Nattparkera om möjligt ej ute på gatan vid snöfall.

Skador

Skador kan tyvärr inträffa vid snöröjning. Det händer att de stora fordonen och maskinerna orsakar skador på brevlådor, staket mm. Skulle något sådant inträffa, bör fastighetsägaren med det snaraste, meddela TIC vad som inträffat, så att skadorna kan besiktigas och repareras. Ring tfn 182 13. Brevlådor och andra anordningar kan inte stå kvar i gatuområdet vintertid, eftersom hela utrymmet behövs för snöröjningen.

Snötipp

Egna snötippor får INTE anordnas. För centralorterna finns en fast snötipp vid Kavajokki efter Kirunavägen.

Upplysningar

Tekniska kontoret tfn 180 00 anknytning 213.

Centrumplanen en tumvante!

Vi skulle tro att många tillfälliga besökare spärrar upp ögonen när han kommer rattande in mot Gällivares centrum. Helt plötsligt är Storgatan avstängd på en sträcka av cirka 30 meter.

Vän av ordning frågar sig:

— Vad tjänar det här till?

Första etappen av centrumplanen är genomförd. De flesta håller säkert med om att den är fjuttig. Hela historien med planen påminner faktiskt om sagan om mannen som gick till skräddaren för att beställa en kostym, som sedan krympte undan för undan.

— Jag håller med om att det i detta fall knappast blev en tumvante kvar, säger Barbro Schefström på byggnadsavdelningen. Det bilfria centrum som diskuterats i minst 15 år har vi inte skapat med den här åtgärden.

Redan utvärderad

Det är alltså en snutt av Storgatan och delar av Kyrkoalléerna som stängts av. Med det ingreppet har första etappen av centrumplanen genomförts. Meningen är att den ska utvärderas våren 1990.

— Men den utvärderingen var nog klar redan efter en vecka. Allmänheten betygsätter den som helt onödig. Och det är den nog också om man ska sträva mot ett bilfritt centrum. Så mycket bättre blir det inte heller om etapp två genomförs. Den omfattar egentligen bara fortsättningen av Kyrkoalléerna. Den rejäla avstängning som förordades i alternativ 3 är ju fökastat. Kommunen har tvingats kompromissa på grund av protester från i första hand affärsmännen i centrum.

Ute för sent

I många städer har man numera bilfria gator. På praktiskt taget alla håll har avstängningarna föregåtts av protester, men när idéerna väl genomförts har alla varit nöjda och belåtna. Luleås Storgata är ett exempel på den saken.

— Det sägs att Gällivare är för litet för ett ingrepp av det slaget, säger Barbro Schefström. Det är ju ett lite märkligt argument med tanke på målsättningen är att skapa en bättre miljö. Det kan bli för mycket bilar också i en ort av Gällivares storlek. Problemet är nog att vi har väntat för länge. Beslutet borde ha tagits innan vi fick en ny bilburen generation. Nu har vi inte en chans att göra något riktigt. Protesterna var för många och för svåra att hantera.

Resultatet har blivit därefter. Gällivare får stå där med sin tvättade hals. Risken är att turister och andra tillfälliga besökare skratrar när de får syn på stoppskyltarna i centrum. Planen har som sagt reducerats till en tumvante — om ens det. Förresten — att det går att göra ett rejält ingrepp visar ju Gällivares marknad. Under marknadsdagarna är hela centrum bilfritt. Trots en rekordinvasion av bilister. Och affärsmännen har säkert ingen anledning att klaga under dessa bilfria dagar.

PERSONALEN:

Det ska bli intressant

Damerna på bilden här ovan heter Mona-Lisa Carlsson, Birgitta Mattsson och Inga-Lill Thörnqvist. De jobbar på kommunkansliet och är de första som får prova på det nya datasystemet. Vid årsskiftet ska alla utrustning vara på plats i kansliet.

— Då ska vi också kunna hantera den, säger Birgitta Mattsson. Proffs kommer vi förstås inte att vara i början, men med den utbildning vi har fått ska vi i alla fall kunna komma igång utan större problem.

Mona-Lisa Carlsson har jobbat på heltid med dataövergången ända sedan i våras. Hon har ingått i projektgruppen och eftersom hon har fungerat som gruppens sekreterare har hon kunnat följa planeringsarbetet i detalj.

— Det har varit ett spännande arbete och eftersom alla inblandade har fått komma med synpunkter under arbetets gång tror jag att vi får ett system som passar oss, säger hon. Det verkar också som om alla ser fram mot nyordningen. Entusiasmen under utbildningskedet har talat sitt tydliga språk. Vi känner helt enkelt för att på allvar gå in i dataåldern.

Det är alltså kommunkansliets folk som först får bekanta sig med det nya systemet.

— Vi använder datorerna till det mesta, säger Mona-Lisa Carlsson. Men till att börja kommer vi parallellt att använda oss av det gamla systemet vid exempelvis diarieföring. Datahanter-

ingen kräver givetvis en viss inkörningsperiod. Någon rädsla för den nya tekniken verkar inte finnas bland de som nu utbildas på kommunkansliet.

— Vi har ju länge varit inställda på att den här nyordningen skulle komma, säger Inga-Lill Thörnqvist. Nu är datan här och kommer säkert att göra arbetet både effektivare och mer in-

tressant. Man har ju hört varningar för data-skärmar, men det är nog ingen fara för vår del. Vi kommer ju inte att sitta framför dem hela dagarna.

Om ett år ska ytterligare fem förvaltningar kopplas in i systemet. Det är tekniska kontoret, skolkontoret, socialen samt fritids och kultur, som kanske då har gått samman.

Arbetet blir effektivare

Tekniska kontorets chef Ingvar Spanne applåderar kommunens beslut att satsa på ett eget datasystem.

— Att det är nödvändigt för kommunerna att hänga med på dataområdet framgick klart av en artikel i tidningen Datavärlden nyligen, säger han. Arbetet blir både effektivare och mer lätthanterligt. Men man måste förstås räkna med att det tar lite tid innan fördelarna blir uppenbara. De som ska sköta apparaturen behöver ju övning.

Ingvar Spanne ger ett exempel på datans överlägsenhet:

— Vi får ett ekonomisystem som ger snabb och detaljerad information. En fastighetsskötare kan direkt få veta hur han ligger till ekonomiskt och det är en klar fördel. Alla får helt enkelt en bättre inblick i sin verksamhet och ska därför aktivt kunna medverka i budgetarbetet.

Kommunens datasatsning ska alltså för enkla arbetet. Om det i sin tur leder till att personalen måste bantas är ännu för tidigt att säga.

— Möjligen kan det bli på sikt, men till att börja med måste vi faktiskt nyanställa folk, säger Spanne. Vi behöver snarast en samordnare och en tekniker som kan leda de fortsatta förberedelserna inför övergången till eget datasystem. Det arbetet fortsätter åtminstone nästa år ut. Fullt utbyggt ska ju systemet inte vara förrän i början av 1990. Fram till dess ska inte minst många människor utbildas.

Nu tar Gällivare klivet in i

DATAÅLDERN

Vid årsskiftet börjar alla kommunala ärenden — liksom diariearbetet — föras in på data. Då blir nämligen kommunkansliet datoriserat.

Det är bara en början. Ett år senare är det meningen att hela den kommunala förvaltningen ska ingå i det egna datasystemet. Det är en ambitiös och orädd satsning. Och den gör Gällivare till en föregångskommun.

— En så här djärv och omfattande satsning är det inte många kommuner i landet som har vågat sig på hittills. Gällivare intar helt enkelt en tätposition.

PROJEKTLEDAREN:

En djärv satsning

Uttalande om den kommunala djärvheten gör dataexperten Martin Hedlin, som är projektledare för omvälvningen i Gällivare kommunkontor. Hans företag Nordcap fick i våras uppdraget att hålla i det omfattande ADB-projektet. Nordcap ingår i den stora koncernen Cap Gemini, som är Europas ledande konsultföretag på datasidan.

Genom att knyta Martin Hedlin till projektet fick Gällivare kommun en verkligt välmeriterad projektledare. Innan Martin Hedlin tog jobbet på Nordcap hade han i två och ett halvt år varit SIDA-expert i Tanzania. Där var han finansministeriets datarådgivare.

— Jag har sedan i våras arbetat ungefär två dagar i veckan med det kommunala uppdraget, säger han. Men jag vill betona att det inte är jag som har dragit det tyngsta lasset. Det har kommunens eget folk gjort. Planeringsarbetet har inneburit långa arbetsdagar för många. Det mesta har ju gjorts vid sidan av det ordinarie arbetet.

□ Omfattande

Både politiker och tjänstemän har varit hårt engagerade. Ledningsgruppen har utgjorts av kommunstyrelsens arbetsutskott och i den speciella projektgruppen har flertalet förvaltningschefer suttit.

— Själv har jag bistått med råd och dåd, säger Martin Hedlin lite blygsamt.

Det datasystem som nu byggs upp är mycket omfattande. Praktiskt taget alla rutiner förs över på data. Exempelvis alla kommunala ärenden, personaladministrationen, lönerna och allt som har med budget och ekonomi att göra. Dessutom ingår en brett utbyggt kontorsautomation i systemet. Textbehandlingsapparatur och liknande kommer att finnas praktiskt taget överallt i kommunkontoret.

□ Tidigt ute

Gällivare är som sagt en av de första kommunerna i landet som satsar på ett eget datasystem av det här formatet.

— En hel del rutiner har även tidigare varit databaserat genom anslutningen till Kommundata, men nu blir Gällivare så att säga helt självför-

sörjande, säger Hedlin. Det innebär faktiskt en revolution för hela den kommunala förvaltningen.

Datasatsningen kostar naturligtvis pengar. Den har kostnadsberäknats till drygt åtta miljoner kronor. Den summan innefattar konsultarvoden, kostnader för utbildning och förberedelser och all teknisk utrustning.

Också när det gäller tekniken går Gällivare i spetsen. Kommunen satsar nämligen på IBM:s senaste minidator, som ska bli 90-talets flaggskepp. Gällivare är en av de första beställarna.

— Det är en klok satsning, tycker Martin Hedlin. Gällivare får ett lätthanterligt och effektivt system.

Och varför gör kommunen då denna stora investering på datorisering undrar kanske en och annan.

Svaret är egentligen rätt enkelt — den ligger i tiden. Förr eller senare skulle kommunen tvingas ta det här steget. Nu gör man det som en av de 20 första kommunerna i landet.

Martin Hedlin:

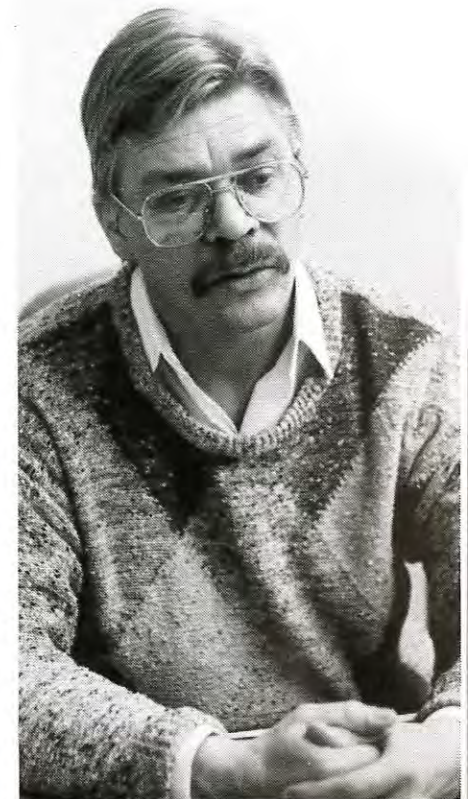
— En satsning av det här slaget görs ju i första hand för att arbetet ska bli effektivare. På köpet följer en hel del andra fördelar. Mycket kommer faktiskt att kunna göras billigare och dessutom kan vi hoppas på ännu bättre service.

□ Får utbildning

Alla som ska arbeta framför dataskärmarna kommer givetvis att få utbildning. Den är sedan månader igång på kommunkansliet, som blir först med det nya systemet. Här kopplar men i datorerna efter nyår.

— Och det kommer säkert att fungera fint, tror Martin Hedlin. Förberedelserna har varit mycket minituösa.

Som projektledare har naturligtvis Martin Hedlin haft ett stort ansvar under förberedelserna. Men han betonar att det ändå är kommunens eget folk som dragit det tyngsta lasset. I projektgruppen har Steve Ralsberg och efter honom Ingvar Spanne varit huvudansvarig. Andra som har haft mycket att stå i är ekonomistavdelningens Karin Johansson och Mona-Lisa Carlsson, kommunkansliet. Plus kommunstyrelsens arbetsutskott givetvis.

MARTIN HEDLIN

1.400 jobb

Arbetslösheten har länge varit kommunens stora problem. Därför prioriteras också sysselsättningen. Kommunen har numera en speciell sysselsättningssektion, som är direkt underställd kommunstyrelsen. Den har tagit fram projekt som ska kunna ge omkring 1.400 personer åtminstone tillfälliga jobb. Verksamheterna fördelar sig så här.

Ungdomsverkstad	45
Ungdomslag	250
Beredskapsarbeten	350
OSA-verksamhet	20
Feriejobb	250
Sommarpraktik	600
Ungdomsplatser	30

Dessa platser — som motsvarar 350 årsarbeten — är behövliga. Enligt arbetsförmedlingen kommer nämligen inte situationen på arbetsmarknaden att förändras särskilt mycket under 1989.

● Kommunen kommer även nästa år att svara för trafiken till Dundret under i första hand jul, påsklov och sportlov. Det beräknas kosta omkring 50.000 kronor.

Tjuonajokk — fiskeparadis som växer

För att få plats i Tjuonajokks fiskecamp gäller det att vara ute i god tid. Här är det nämligen överfullt praktiskt taget hela sommaren. Och lapp på luckan brukar det vara också under pimpelsäsongen. Åtminstone på helgerna.

Tjuonajokks popularitet är grundmurat. Folk står i kö för stugplats trots att det inte är något billigt nöje att vistas i detta vildmarksparadis. Nästa år kostar ett fyradagarspaket 2.060 kronor med flyg från Kiruna. Och i den summan ingår varken fiskekort eller båt. Det är betydligt billigare att åka till konkurrentlägren i Råstojaure och Miekak.

Här finns 74 bäddar men personalen utan

Till Tjuonajokk och Kaitum strömmar folk från hela världen. Priset avskräcker alltså inte. Ingemar Kristell, som arrenderar anläggningen av kommunen, förklarar den saken så här:

— Man trivs här. Kaitumdalen är ju underbart vacker. Men det viktigaste är förstås att vi kan erbjuda ett helt fantastiskt fiske. Vi kan utan risk sälja våra paket med fiskgaranti. Under de år jag har varit här är det ingen som har åkt härifrån utan att fått fisk. Två japaner var dock nära att misslyckas. De kastade febrilt i flera dagar utan att få ett napp. Men på fjärde dagen kroka de en av deom en liten harr och då var lyckan total. En mer fotograferad firre har nog aldrig dragits upp i dessa trakter.

Fiskecampen i Tjuonajokk är en rätt stor anläggning. Här finns 74 bäddar i 16 stugor. Plus samlingslokal, bastu, fiskrökar och diverse annat.

Trångbott

Tjuonajokk vildmarkscamp har alltså vuxit ordentligt sedan man på 60-talet började ordna organiserade fiskeresor till Kaitum. De första åren fick sportfiskarna hålla till godo med småstugor. Gästerna har alltså ingen anledning att klaga och brukar heller inte göra det.

För personalen är situationen besvärligare. Under säsongerna jobbar minst sex personer i Tjuonajokk. Ibland kan man vara tio. Men för de anställda finns egentligen inga bostäder. Ingemar Lundberg bor själv i något som mest påminner om ett gästbåthus. Hans medhjälpare har sovplatser i hjälpligt upprustade kåtor och förrådskyffan.

En utbyggnad av Tjuonajokk är därför nödvändig. Ingemar Kristell har presenterat en lång önskelista, som kommunen nu ska ta ställning till. En bit på väg har hans ärende redan kommit. I oktober besökte planeringssekreterare Lars Israelsen Tjuonajokk tillsammans med en NAB-representant för att titta på förutsättningarna.

— Vi kan inte offra gäststugor som personalbostäder eftersom vi har en enorm efterfrågan på bäddar, säger Ingemar. Under högsäsong räcker de inte på långa vägar till. Då får många lova att tälta. Därför är en utbyggnad nödvändig. Och vi behöver inte bara personalbostäder. En utbyggnad borde också innefatta ett ordentligt kök och konferensutrymme.

Konferenser

Just det — konferensutrymmen. Det är faktiskt inte bara sportfiskeentusiaster som letar sig till Tjuonajokk. Företag och organisationer har också börjat förlägga konferenser till denna vildmarksmiljö.

— Vi har haft ett tiotal konferenser i år trots tämligen primitiva förhållanden, säger Ingemar. Högt på önskelistan står därför en speciell konferenslokal och de ska kunna ordnas utan större kostnader. Vi har nämligen möjlighet att få överta länsstyrelsens tvårumslägenhet, som är hopbyggd med vår storstuga. Men vi behöver också kök och större samlingslokal. Ska vi ta emot konferensgäster måste vi kunna servera lagad mat.

Bra reklam

Konferenserna i all ära — Tjuonajokk är i första hand en samlingsplats för sportfiskare. För dem är Kaitumdalen ett drömmål. I sportfiskekretsar är Tjirtjam, Tjuonajokk och Kaitumälven utan större överdrift världsberömda adresser. Det har gjorts flera TV-filmer och skrivits flera böcker om fiskemöjligheter i dessa vatten.

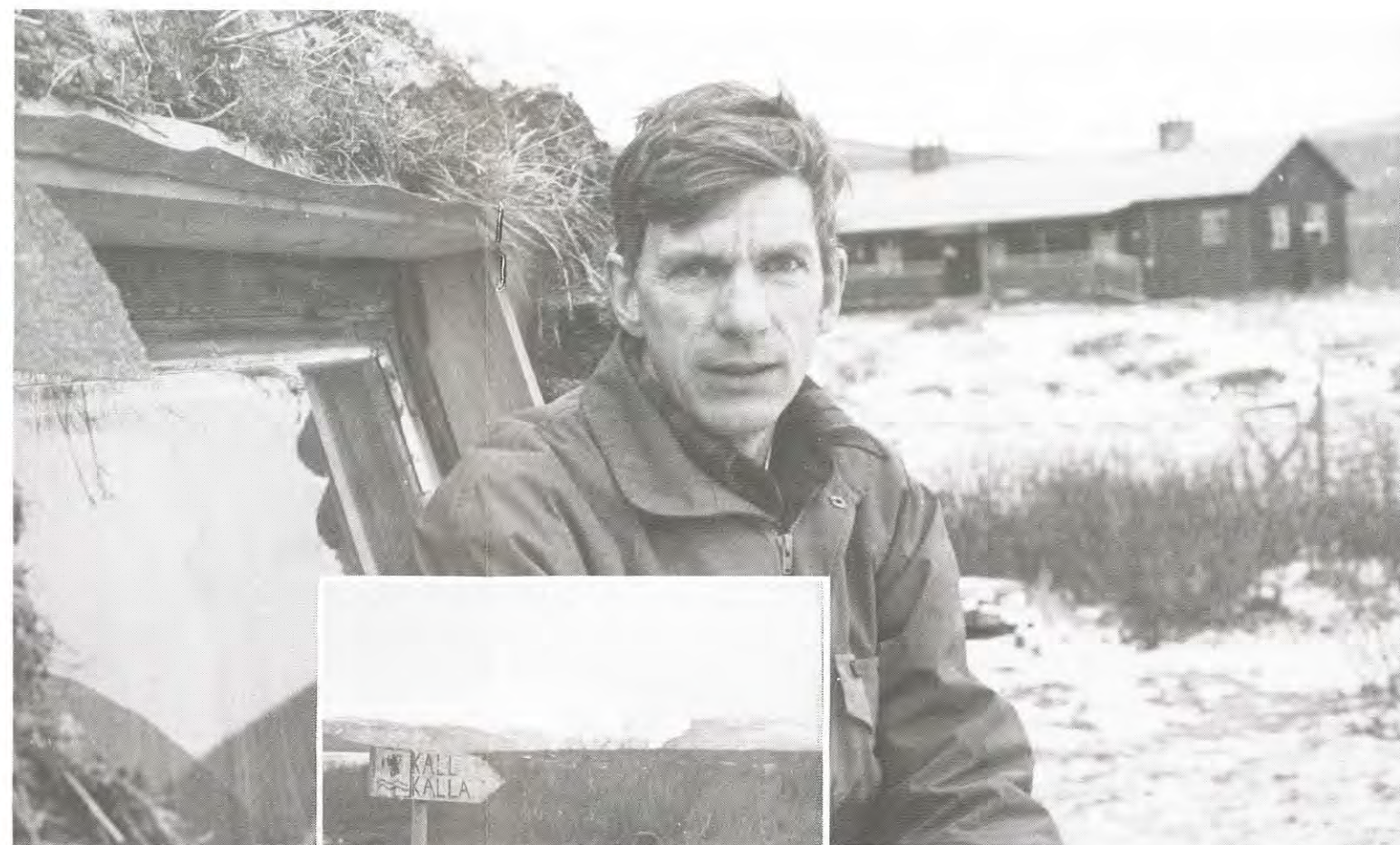
— Folk kommer hit med stora förväntningar och få blir nog besvikna, säger Ingemar. Vi har helt enkelt ett fantastiskt fiske här. Därför återkommer också många av våra gäster år efter år.

Ibland görs smått otroliga fångster i Kaitum. Ett ungt par från Göteborg utan större erfarenheter av fiske gav sig en morgon ut med båt — det finns ett 30-tal båtar att hyra — och återvände på eftermiddagen med 50 kilo röding.

— Men det är förstås ett extremfall, betonar Ingemar. Inte minst när det gäller röding, som ju kan vara en svårflirtad fisk. Våra gäster får i huvudsak harr. Men man fångar också fin öring. Rekordet är visst 4,6 kilo.

Ingemar Kristell kan förstås allt som är värt att veta om fisket i Kaitum. Men själv fiskar han inte särskilt ofta.

— Den som ska sköta en anläggning av det här slaget får nog inte vara allt för fiskeintresserad, säger han. Vi som jobbar här har fullt upp ändå.

Tjuonajokk är en av de mest attraktiva adresserna i sportfiskekretsar, därför är det också trångt under säsongerna. Så trångt att arrendatorn Ingemar Kristell nu vill ha större svängrum. Konferensrum och personalbostäder står högst på önskelistan.

Tacka 100-åringarna!

Ett år dominerat av två stora jubileer — det ena avhängt det andra — lider mot sitt slut. Det är knappast någon tvekan om att Malmbergets och Malmbanans 100-årsfirande bidrog till att skjuta turistsiffrorna i höjden. Det hände mycket under sommaren — inte minst i Malmberget — och evenemang drar till sig besökare. Det är ett faktum som betonas inte minst av Norrbottens turistråd.

Kåkstan hade dagligen ett snitt på 913 besökare under juli månad. Det är en imponerande siffra, som visar att satsningen på denna rekonstruktion var riktig. Och kåkstan finns ju kvar även om 100-årsjubileet nu är undanstökat.

— Men vi bör fortsätta utbyggnaden, menar eldsjelen Martin Sandin. Ännu kan vi inte visa besökarna hur "vanligt folk" bodde i slutet av 1800-talet. Vi bör alltså komplettera med slumbebyggelse och diverse annat. För meningen är ju att kåkstan ska förbli en stor turistattraktion också i framtiden.

Ännu så länge saknas pengar till en fortsatt utbyggnad, men det är ett bekymmer som optimisterna bakom kåkstadsprojektet är säkra på ska kunna lösas.

Malmbanans jubileum gav också rejält eko. Arrangemangen var många och ordentligt utspridda längs den nära 50 mil långa malmleden. Också SJ har förstås dragit nytta av den ökade turistströmmen. Man har noterat

en markant ökning av antalet resande. Och det inte bara under turistsäsongen.

— Rallarrosen har varit välfylld praktiskt taget hela hösten och under turistsäsongen räckte den många gånger inte till, säger trafikchefen Anders Persson. Vi fick sätta in dubbla tåg.

Rallarrosen, så kallades det X 10-tåg från Skåne som SJ Malmbanan har testat under en femmånadersperiod. Det var ett test som gav enbart positiva omdömen. Därför blir det ett nytt försök nästa sommar. Och på sikt är det meningen att snabbtågen ska bli permanenta inslag på Malmbanan.

Campingrekord

Gällivare är kanske den plats i landet som visar upp de prydligaste turistsiffrorna för sommaren 1988. Landets campingplatser redovisar en genomsnittlig ökning med tio procent och på den nivån hamnade också Norrbotten. Men i Gällivare kom man upp i 5.000 gästnätter mer än året innan. Det innebär en ökning med hela 25 procent!

— På campingen upplevde vi en fantastisk sommar, säger Inger Junkka. Vecka 28 räknade vi exempelvis in 10.300 människor och det var en ökning med omkring 4.000. Som mest hade vi 220 husvagnar. Plus massor av tält.

Och bättre ändå kan det bli. Men först måste nog campingplatsen byggas ut.

Inger Junkka:
— Utrymmet räcker nog, men vi måste få fler eluttag. Nu har vi bara 40 stycken och det är i minsta laget. De flesta som kommer med husvagnar och husbilar behöver elnumera. Man har ju både mikrovågsugnar, kaffebruggare och TV-apparater i sina vagnar.

Nu har Inger Junkka begärt att campingplatsen utrustas med ytterligare 60 eluttag. Och hon hoppas att den kompletteringen ska vara klar redan till nästa sommarsäsong.

— Vi har en trestjärnig campingplats och vi bör se till att vi får behålla det fina betyget, säger hon. Det kräver förstås fortlöpande underhåll. Det behövs också större varmvattenberedare, fler spisar i köket och som sagt fler elstolpar. Vi måste helt enkelt planera för en ständig ökande turism.

Ett annat av Inger Junkkas önskemål är att Gällivare camping hålls öppen längre än hittills. Nu stänger man portarna i augusti.

— Men då är turistsäsongen inte riktigt slut. Husvagnarna rullar fram på våra vägar en bra bit in på hösten. Är det stängt på vår campingplats drar de vidare till nästa kommun. Eller också använder de sig av rastplatserna längs vägarna. Och det är ju inte riktigt meningen.

På önskelistan står också en ny receptionsbyggnad. Den nuvarande anser Inger Junkka vara under alla kritik.

— Personalen saknar både omklädningsrum och toalett. Och eftersom våra turistvärdar både ska städa och sköta incheckningen är det brister som skapar problem. De får exempelvis hänga sina blöta regnkläder i receptionen när de har varit ute och jobbat i dåligt väder.

Budget -89

PARTIERNAS SYN PÅ BUDGETEN

MODERATERNA

Sänk skatten!

Budgetutvecklingen har det senaste året präglats av mycket tvärrast. Förra året förespåddes en totaldränering av alla fonder 1990. Nu visar prognosen på stora överskott under hela perioden 1989-1991. Rörelsekapitalet för 1989 uppgår till dryga 100 miljoner kronor, dvs 40 miljoner mer än behovet. Kommunen tar alltså ut för mycket pengar från medborgarna. Mot den bakgrunden föreslår vi en skattesänkning med 1 krona från 17:55 till 16:55, vilket kostar knappa 16 miljoner.

Vi prioriterar äldreomsorg, sysselsättning och utbildning. Vi har deltagit i budgetarbetet och står bakom merparten av förslagen t.ex. de stora satsningarna på VA, dataområdet och turism.

Vi driver konsekvent de frågor, som markerar den stora skillnaden mellan moderaterna och de socialistiska partierna — möjligheten att friköpa sin tomt, ökad entreprenadverksamhet och privatisering liksom alternativ inom t.ex. barnomsorgen. Vi vill uppmuntra enskilda initiativ och befrämja en sund konkurrens

inom näringslivet. — Olönsamma bostads- och affärsfastigheter, som kommunen inte behöver, ska säljas ut.

I förhållande till majoritetsförslaget yrkar vi vidare på att hemtjänsten tillförs ytterligare 300.000 kronor, läromedel för grundskolan och gymnasiet 200.000 kronor, att anslaget till skolmaten räknas upp. Vi lägger förslag om stora höjningar av anslagen till "kultur i förskola" och "kultur i skolan" liksom till inköp av böcker, tidskrifter och andra medier.

Vårt förslag att avsätta ytterligare 100.000 kronor till belysning på landsbygden gick igenom i kommunstyrelsen, varför utsikterna att få gehör för förslaget också i fullmäktige är stora. Vi satsar också på samlingslokaler på landsbygden och vill bibehålla flera soptippar än majoritetsförslaget.

Vad gäller vår miljö föreslår vi, att markradonsituationen i kommunen undersöks, samt att en analys av försurnings- och näringsförhållandena i våra sjöar.

Birgit Sandahl

CENTERN

Utbildning först

I år liksom tidigare anser vi att utbildning skall vara ett av de prioriterade områdena.

Skollokaler behöver rustas upp, och kommunen borde låta tillbyggnaden av Mariaskolan gå före satsningen på den nya skyttebanan. Fler tjänster behövs i skolan. Vi kräver att man återinrättar tjänsterna som skolvårdar och fritidsledare på Sjöparksskolan. Dessutom yrkar vi på ytterligare sju lärarvikarie-tjänster. Fasta tjänster som lärarvikarier är nödvändigt, eftersom det är svårt att få tag i korttidsvikarier. Allt för många lektioner måste ställas in och eleverna går miste om den undervisning de har rätt till.

Vad gäller sysselsättningen tar vi också upp ett tidigare krav.

Vi yrkar på att en särskild näringslivssekreterar-tjänst för landsbygden skall inrättas. Vi har då inte tänkt oss att ha en "skrivbordsmänniska" utan en som bedriver uppsökande verksamhet i byarna. Endast tillskapandet av nya jobb på landsbygden kan vända en negativ befolkningsutveckling.

På investeringssidan vill vi också prioritera upprustning och utbyggnad av va-nätet. Gamla ledningar i Nattavaara behöver bytas och i Tjautjasaur bör man fortsätta utbyggnaden.

I Ullatti bör man bygga en ny skola i likhet med den som uppfördes i Nattavaara. Skolan skall givetvis ha en egen matsal.

Gun Hug

FOLKPARTIET

Friköpta tomter

Vår skola måste rustas upp för meningsfull utbildning. Personalbehovet ska anpassas till klassindelningar som ger arbetsro för både lärare och elever i alla skolstadier. Det är viktigt att föräldrarna uppmuntras till samverkan med skolan. Mariaskolan ska omgäende om- och tillbyggas med kök för skolbespisning och gymnastikhall, som också sak kunna användas av andra på fritiden. Också skolan i Ullatti ska rustas upp.

Prioriteringar måste göras också på andra områden. Barnomsorgen ska ha alternativ till föräldrakooperativ och lägenhetsdagis. Dessutom ska föräldrarna ha vårdnadsbidrag för egna barn.

I äldreomsorgen ska det vara valfritt till åldringssentra, god hemomsorg samt "förnyade" ålderdomshem med egna rum och helinackordering. Åldringar som behöver sjukvård ska kunna få det på ett värdigt sätt av kommun och landsting.

För boendet ska småhusbyggande och bostadsrätter prioriteras då tillgången på hyreslägenheter är balanserad under plan

perioden. Tomtmark ska kunna friköpas i allt boende.

Kommunens egna fastigheter ger stort driftunderskott och då främst industrifastigheter. Vi anser att beståndet ska inventeras, dels för sanering och upprustning men också för försäljning till brukarna genom "raka" anbud.

Vårt krav om ökad upprustning av kommunens VA-anläggningar ger lägre VA-taxa och skapar dessutom arbetstillfällen.

En översyn av kommunens insatser för näringslivet är nödvändigt för att vår arbetsmarknad ska växa. Medel måste eventuellt tillföras för nya insatser under planperioden.

Vårt förslag till budget och verksamhetsplan ger begränsat lånebehov och efterföljande kostnadsminskningar då vi föreslår oförändrat skatteuttag, vilket ger trygghet för framtiden.

Redovisningen till de tunga posterna i kommunens verksamhet anger också viljeinriktningen i vår kommunpolitik.

Olof Landström

FRIA DEMOKRATERNA

Överlikviditet

Målsättningen för 1989 års budget har en förändring från tidigare, nämligen att prioritera förutom sysselsättningen och äldreomsorgen även utbildningen, vilket är ett steg i rätt riktning.

Under 1988 har en förbättring av kommunens ekonomi och därmed också vår likviditet blivit ett klart faktum.

Bokslutsprognosen för 1988 visar positivare siffror än vad som förväntades i prognosen för två år sedan. Detta innebär i sak att sparmålen för de olika delområdena kan revideras, därest vi väljer att ha samma utdebitering i framtiden. GFD förväntade därför att satsningar som på grund av åstramningen tidigare år uteblivit nu kunde infrias, t.ex. på den sociala sidan (äldreomsorgen och dagbarnvården och skolans områden).

Hemtjänsten är i behov av kraftiga förstärkningar varför förslaget om ytterligare 5000 timmar för detta ändamål är rimligt. Dessutom måste hemtjänstens arbetsförhållanden förbättras, speciellt förhållandena på landsbygden.

GFD har återigen föreslagit byggande av Mariaskolans gymnastiksal, som enligt skolan har prioritering 1, och måste ske

under budgetåret 1989 för att tillförsäkra Mariaskolan egna lokaler till 1990.

Eftersom vi ändå har en god likviditet, trots de enorma satsningarna på fritidssidan, så måste det vara rimligt att här tillmötesgå detta krav från skolan och samhällsmedborgarna.

Även om vi gjorde vissa extra satsningar på både socialens och skolans område, så kvarstår en onödigt stor överlikviditet, och som enligt prognosen kommer att växa ytterligare under planperioden. Detta innebär att vi med fog kan fråga om inte en skattesänkning egentligen borde göras. Om vi avstår ifrån att konsumera våra skattepengar, utan endast lägger dessa i överlikviditet, är en skattesänkning att föredra.

Med den starka inkomstsidan och ena sidan och en åstramning på andra sidan, är en skattesänkning fullt realistisk även i Gällivare kommun.

Väljer man att konsumera skattepengarna till behovande i vårt samhälle, ja då...

Ivan Sörblom

VÄNSTERPARTIET KOMMUNISTERNA

Glömda löften

Kommunens skatteintäkter ökar med ca 32 miljoner men trots detta föreslår kommunstyrelsens majoritet att den kommunala verksamheten inte ska få öka nettomässigt mer än med ca 2 miljoner under 1989. Detta i förhållande till årets budget. Kommunen har 60 miljoner mer i rörligt kapital än vad som är nödvändigt och det motsvarar omkring 4 kronor i kommunalskatt.

Det är därför helt oförståeligt att majoriteten fortsätter att försämma den kommunal verksamheten och som medför sämre socialomsorg och mindre till utbildning.

VPK är tyvärr nästan ensamt som oppositionsparti mot denna orättvisa politik. Vi kräver att mer medel avsätts till hemtjänsten och vårdbiträden på Hedgården, Lövsberga och Enen får fortsätta med sin viktiga verksamhet. Nu försvinner 30 tjänster varav flertalet kollektiva bl.a. ovannämnda.

Vi kräver att 900.000 kronor anslås till vikariemedel för barnomsorgen. Enfamiljerådgivningsbyrå på socialförvaltningen måste till.

För att ge våra barn en bra utbildning är det nödvändigt att skolan får ökade resurser, bl.a. fasta lärarvikarier (600.000), till läromedel 400.000, skolvårdintjänster och fritidsledare till Gunil-

laskolan och Sjöparken för att begränsa sociala problem, fria skolresor hela året från Mellanområdet och att skolmaten ges medel så att kostnadsökningen täcks och att fredagsmaten blir fullvärdig kost.

Gällivare kommun satsar ca 2 procent mindre på skolan än genomsnittet av länets andra kommuner trots vår goda ekonomi och höga kommunalskatt. Vi anser att en sådan skolpolitik måste förkastas. Det är hög tid att tänka om och satsa på skolan.

Kulturen måste få sin beskärda del så att skymning åter blir ljus. Tyvärr är inriktningen mer mörker.

Vi avvisar ökade avgifter för bl.a. hemtjänst. Vi säger åter ett skarpt nej på att öka hyrorna med ännu högre vattenavgifter trots att debiteringen redan är större än VA-lagen medger enligt vår uppfattning och om detta kräver vi kammarrättens tolkning. Överuttaget är några miljoner kronor per år.

Budgeten är den sämsta och magraste under 1980-talet. Valöfötena två månader efter valet är glömda. Vi fortsätter kampen för den politik vi gick ut i valet med och erhöill stort stöd för.

Berhard Winsa

Leksaker att lita på

Konsumentvägledare i sex kommuner har köpt in leksaker och fått dem testade hos konsumentverket. totalt rörde det sig om 14 leksaker. Gällivare var en av de kommuner som deltog i testet. Här underkändes åtta av de 14 leksakerna. Mer än hälften såldes. De uppfyllde inte de krav på säkerhet som satts upp i konsumentverkets riktlinjer och i Svensk standard.

Så här inför julen gäller det att vara uppmärksam på detta problem. Juletid är ju leksaktid. Den som köper en leksak måste fråga sig om den kan vara skadlig på något sätt. Den bör exempelvis inte innehålla smådelar som småbarn kan svälja el-

ler andas in. Den ska inte vara så "högljud" att barns hörsel skadas. För att nu nämna några saker. Leksaker ska också ha märkning som anger vilken ålder den lämpar sig för.

Leksaker är ofta inplastade. Men försök ändå att få prova den i affären. Ett exemplar av varje leksak borde finnas för provning i handeln.

Vill du veta mer kan du läsa broschyren "Leksaker att lita på". Den finns på biblioteken, hos konsumentverket (20 kronor) och konsumentvägledningen, som också ger råd till leksaksköparen. Ring 180 00 klockan 10-12 eller kom på besök under kontorstid.

Specialpluggar MALMBERGET

Klass 9 C i Gunillaskolan har hela hösten pluggat hembygdshistoria åtta timmar i veckan. Därtill inspirerade av Malmbergets 100-årsjubileum. I januari är det meningen att eleverna ska redovisa sina nyvunna kunskaper med en utställning i skolan.

Projektet leds av textillärare Gudrun Gudmundsson. Idén fick hon när Martin Sandin i våras var i Gunillaskolan och berättade om kåkstadsprojektet för lärarna.

— Martin kan verkligen entusiasmera folk. Jag tänkte i varje fall direkt. Tyckte att detta med Malmbergets tillkomst var något som eleverna borde få en inblick i. Därför sökte vi pengar från utbildningsenheten. Det fick vi och sedan var det bara att sätta igång.

De 23 eleverna i klass 9 C har gått in med liv och lust för sitt specialprojekt. De syr kläder efter gamla mönster, pluggar historia, gör besök och sammanfattar vad de lärt sig i ord och bild. Allt ska så småningom visas upp på utställningen.

— Klassen är uppdelad i grupper med olika arbetsuppgifter. En grupp ägnar sig åt den gamla bebyggelsen, en annan åt gruvan. Projektet har totalt åtta delämnen. De tre flickor

Den grupp som ägnat sig åt levnadsförhållandena under kåkstadstiden har också fått sy upp kläder efter 100-åriga mönster. Det håller Anette Nilsson, Ann-Charlotte Lärkhagen på med på bilden överst. På övriga bilder ser vi Anna-

som ägnar sig åt levnadsförhållandena för 100 år sedan syr bland annat upp kläder som användes på tiden.

Säger Gudrun Gudmundsson, som i vardagslag är "syfröken".

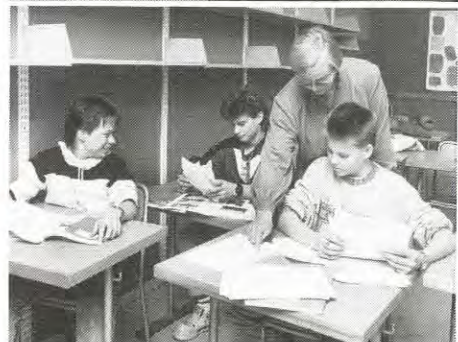
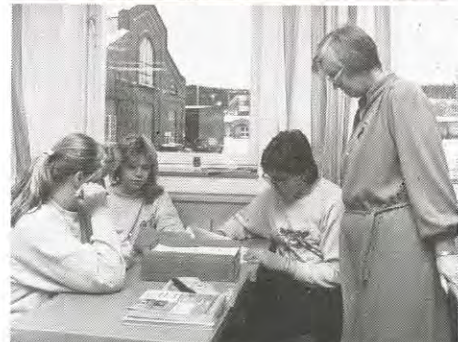
Studiebesöken har varit många under hösten. Alla har varit till kåkstan, gruvan och hembygdsmuséet. Alla var också med när Nisse Hennix berättade och sjöng om gamla tider. Men grupperna har också gjort egna studiebesök. Grabbarna som ska redovisa kommunens gamla gruvsamhällen har exempelvis promenerat till Nautanen och intervjuat Hilding Ollikainen.

— Det här projektet är både intressant och roligt, tycker Anders Nilsson. Och kamraterna håller med.

Examensarbetet är den utställning som ska ordnas i skolan. Efter det hamnar den troligen i kåkstan.

— Jag hoppas att det här projektet på allvar ska tända elevernas intresse för hembygdens historia, säger Gudrun. Många av dem har kanske en farfarsfar som varit med om att bygga upp samhället. Den vetenskapen kan kanske resultera i lite släktforskning också.

Karin Bergström, Jessica Isaksson, Robert Björkman, Elenor Larsson, Inga-Lill Edlund, Robert Eriksson, Mattias Nilsson, Peter Eijerlund och Jerker Uusitalo. Samt lärarna Berit Åström och Gudrun Gudmundsson.

Bättre skidspår tack vare Larry

Efter förra säsongen var det på vippen att Gällivares längdstjärna Larry Poromaa skulle dra söderut. Dessbättre ångrade han sig och återfinns därför i hakastrikån också denna VM-vinter. Och Larry har högt ställda mål.

— Jag riktar naturligtvis in mig på VM, säger han. Och jag är optimistisk inför den säsong som nu börjar. Eftersom jag varken räkat ut för några skador eller varit sjuk har jag kunnat träna som kanske aldrig tidigare. Därför känns formen också bra.

Träningen tar förstas den mesta av Larrys tid. Men han hinner faktiskt jobba också. Och han har en hel drös arbetsgivare — kommunen, Dundret, LKAB och Nex.

— Under hösten tycker jag att jag har gjort rätt för mig, men de närmaste månaderna kan det bli svårt att hinna med så mycket mer än skidorna, säger han. Men även om jag är ute och reser mycket ska jag försöka hinna med lite jobb. Jag kommer exempelvis att förbereda den friskaredag vi ska genomföra till våren.

Ett av Larry Poromaas uppdrag har varit att se till att kommunen får bättre skidspår.

— Och det vågar jag påstå att de har blivit, säger han. Spårerna är breddade och ger plats för både skayting och vanlig skidåkning. Banorna har nu bara ett spår och därför är det fritt fram även för skayting.

Larry Poromaa ligger bakom nyordningen både i kommunens och Dundrets spår.

— Och vi har inte bara fått bredare spår, de har också knutits samman. Därför kan man om man så önskar åka fem, sex mil i ett sträck. En annan ny sak är att lyset på elljusbanorna — och hockeyrinkarna också för den delen — automatiskt släcks när tempen sjunker till minus 18. Det är kanske i snällaste laget, men så är det bestämt.

En annan nyhet för säsongen är att alla klubbar i kommunen kan hyra pistmaskinen. Den är ju flyttbar och kan användas också i byarna. Hyran är överkomlig. Att få ett sex kilometer långt spår uppkört kostar 350-400 kronor.

— Det är bara att ringa fritidskontoret och beställa maskinen, påpekar Larry.

Larry har som sagt hunnit med en hel del sedan han fick sina nya uppdrag. Skidspårerna, nära till naturen, mässor och friskvårdsuppdrag för LKAB:s räknig är några av de uppdrag han hunnit med. Och nu ska han närmast planera den första friskaredagen vintertid.

Slutspurt i sporthallen

Nu går upprustningen av sporthallen i Malmberget in i sitt slutskede. Hösten 1989 ska den vara klart.

— Det är bara en del kompletterande arbeten som återstår, säger Björn Persson, fritidskontoret. De gamla omklädningsrummen och förrådsdelen ska piffas upp och så ska byggnaden få en ny fasad. Också stora hallen ska få en avviktslyftning. Sargarna är fula och måste snyggas upp. Och så satsar vi på nya sittplatser.

Återstår att göra är också sammanbyggnaden mellan sporthall, simhall och bowlinghall. De tre anläggningarna kommer att få gemensam entré.

— Men vi stänger för den skull inte den nuvarande entrén till sporthallen, säger Persson. Den ska också i fortsättningen var inläppt för matcher och andra evenemang.

NY FRISKAREDAG

I Friska Gällivare har det i flera år arrangerats Friskaredag. Det har hittills varit ett våreventemang. Nu planeras också en Friskaredag under skidsäsongen. Med premiär redan i vinter.

— Uppläggningsen är ännu inte klar, men meningen är att denna nya Friskaredag ska förläggas till Tippsta, säger Björn Persson. Där hoppas vi kunna skapa ett skidlandskap som lockar folk. Premiär blir det i slutet av mars eller början av april. Larry Poromaa är den som håller i tävlingarna tillsammans med Mårit Engman. Larry är vår expert på vintersport.

TURISMPENGAR

Turismen i Gällivare drivs nu av en ekonomisk förening med kommunen och näringslivet som intressenter. Kommunen har dock huvudansvaret för anläggningarna. En del av dem drivs av egen regi, andra arrenderas ut. Till den ekonomiska föreningens verksamhet bidrar kommunen nästa år med 1.2 miljoner kronor. En stor summa får Dundret. Det är ett bidrag som att Dundret ska kunna ha liftarna igång under "olönsam tid", för subventioner av liftkort och preparering av längdspår.

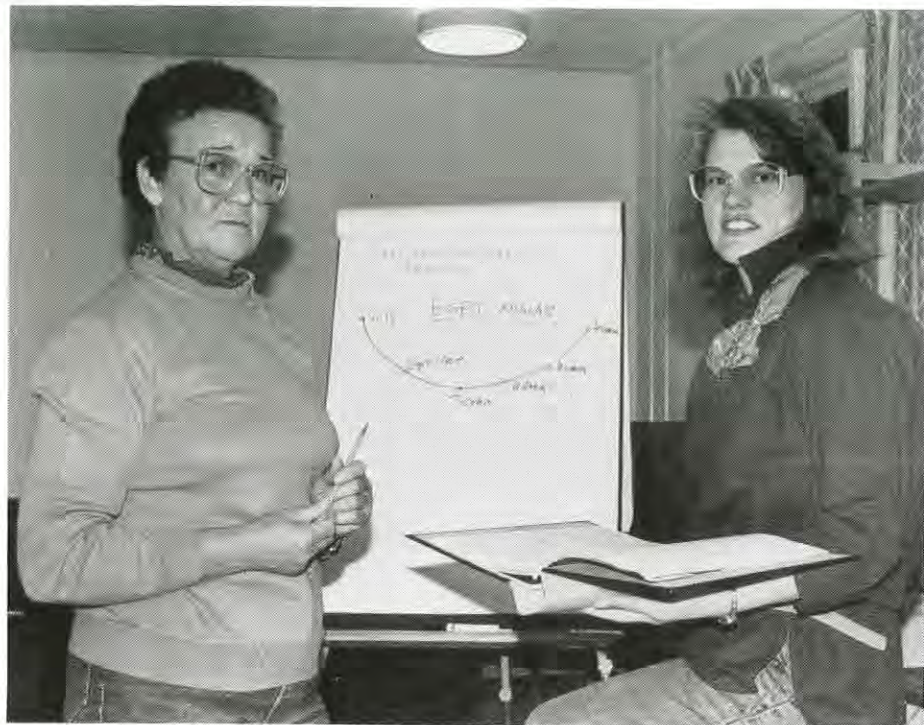
Prioritera?

Förutom sysselsättning och äldreomsorg har kommunen nu också bestämt att utbildningen ska prioriteras.

— Men att börja bygga en gymnastiksal i Mariaskolan först 1991 kan väl knappast betraktas som prioritering, menar en motionär när i fullmäktige. Nu när vi har ekonomiska möjligheter borde vi kunna återgälda kommunmedborgarnas uppoffringar.

Gymnastiksalen i Mariaskolan har diskuterats väldigt under hösten. Den beräknas kosta omkring nio miljoner, som fördelas på två år. När ärendet behandlades i kommunstyrelsen ville tre partier börja bygga redan nästa år, två föreslog byggstart 1991. Beslutet blev att bygget skulle påbörjas 1991.

En vecka senare begärde nyss nämnda motionär en ny utredning. Kommunstyrelsen kommer alltså att få plocka fram ärendet igen.

Eily Smedman och Lisbeth Sjöström tror på den arbetsmetod man nu infört på Strömgården. Men patienterna har varit få på sistone och det har höjts röster för nedläggning.

Strömgården består men lever "farligt"

Vårdhemmet Strömgården — ja, den har bytt namn under hösten — har hängt på den så kallade gårsgårn i några år nu. I somras diskuterades en nedläggning av detta rätt unika behandlingshem för alkoholister.

Nedläggningen har nu avväjts. Åtminstone tillfälligt. Kommunen har beslutat skjuta till ytterligare en miljon för 1989. Det betyder en total kommunal satsning på 1,5 miljoner kronor.

— Men vi lever ändå lite farligt, menar föreståndarinnan Eily Smedman. Vi har nu fyra månader på oss att visa att Strömgården fyller den funktion den är avsedd för. Efter den sista mars är det meningen att en utvärdering ska göras. Den kommer att ligga till grund för kommunens nästa beslut.

Eily Smedman har jobbat på Strömgården — eller Strömhämet som inrättningen hette tidigare — sedan starten för tolv år sedan. Hon tycker att man nu har hittat fram till den rätta vårdformen.

— Från början var Strömhämet bara ett inackorderingshem. Någon egentlig vård förekom inte. 1983 gjordes det om till behandlingshem för yngre missbrukare och från 1 januari i år arbetar vi efter Anonyma Alkoholisters filosofi. Nu kommer behandlingen i första rummet. Vi har alltså bättre möjligheter än någonsin tidigare att hjälpa människor som har problem.

Strömgården drivs nu som kommanditbolag. Intressenter i bolaget är kommunen, LKAB och landstinget. Det är dock kommunen som har det ekonomiska ansvaret. De tre andra intressenterna har satsat ett grundbidrag på vardera

5.000 kronor. I övrigt har de inga ekonomiska förpliktelser.

Få vård dagar

För 1988 anslag kommunen 500.000 till driften. Den skulle i övrigt finansieras med andra anslag och patientavgifter. Den kalkylen höll inte riktigt. För att driva Strömgården vidare måste kommunen nu skjuta till mer pengar. Ett beslut som orsakade ett par reservationer i kommunstyrelsen. Reservanterna menade att Strömgården borde läggas ner.

Ser man till beläggningen har det också gått utför med behandlingshemmet. Under årets nio första månader kunde bara 279 vård dagar bokföras. Mot 1.176 under samma tid året innan.

— Men den minskningen har sina förklaringar, säger Eily Smedman. Eftersom vi vid årsskiftet bytte behandlingsform var det nödvändigt att utbilda personalen innan nya patienter skrevs in. Dessutom hade vi i år stängt under sommarmånaderna. Det kommer vi inte att ha i fortsättningen. Om vi nu får fortsätta.

Grupparbete

Vad som nu erbjuds på Strömgården är ett femveckors intensivprogram. Det bygger på Anonyma Alkoholisters (A.A.) tolvstegsprogram.

— Vi jobbar mycket i grupp och pratar hela tiden öppet om alkoholism som en sjukdom, säger Lisbeth Sjöström, som är behandlingsassistent. Viktigt är också den efterbehandling patienterna får efter de fem veckorna här. Vi vill att både familjemedlemmarna och kamrater på jobbet tar aktiv del i det programmet.

Vilka är det då som kommer till Strömgården? Ja, många skriver in sig efter att ha fått ultimatum på sina arbetsplatser.

Protest mot skoterförbud

Trafiknämnden har satt stopp för skoterkörning i tätorternas närområde. Det är ett beslut som skoterfolket inte gillar. Protestlistor placerades omgäende ut på strategiska platser och de har fått hundratals namnunderskrifter. Kanske ett tusental vid det här laget.

Trafiknämnden tog sitt beslut efter att ha fått in massor av klagomål om buskörning. Skoterfolket hävdar nu att det är ett problem som man inte stävjar med förbud. Helt enkelt därför att det är en liten klick som förstör skoterägarnas rykte och att den klicken nu kommer att ställa till med bekymmer på andra håll i stället.

— Dessutom är förbudsområdet aldeles för stort med tanke på att det är dåligt ställt med skoterleder i Gällivare, påpekar "protestanterna". Nu får till och med stugägarna problem.

Vassaraträsket ingår i förbudsområdet. Man kan dock utnyttja de tre leder som utgår från Sandviken.

Trafiknämndens ordförande Sven Johansson är inte förvånad öve skoterfolkets reaktion och påpekar att det tyvärr är några få som förstör för alla skötsamma förare.

ÖKAT STÖD

Nio partier delar på de 41 platserna i Gällivares fullmäktige. Socialdemokraterna är särklassigt störst med 19 platser. Därefter kommer Vpk med nio och Moderaterna med fyra platser, Centern, Folkpartiet, De fria demokraterna, Miljöpartiet och Förenade socialister har alla två platser och Apk ett.

För varje mandat får partierna 15.670 kronor i så kallat partistöd. Det innebär en uppräknig med fyra procent. Partistödet kostar alltså i runda tal kommunen 700.000 kronor om året. Till den summan kommer 82.000 kronor för vidareutbildning av de förtroendevalda. Det gör 2.000 kronor per mandat i fullmäktige.

Representationen får kosta 80.000 kronor. Plus 25.000 kronor som skall användas till minnesgåvor.

— När företag skickar hit anställda står de för patientavgiften, säger Eily Smedman. Femveckorsvården kostar 12.000 kronor. Det kan vara väl använda pengar för företagen. Jag har flera exempel på patienter som lever helnyktra efter tiden här.

Strömgården har som sagt haft dåligt med patienter i år. En av anledningarna tror Eily Smedman beror på skral marknadsföring.

— Vi försöker bättra oss nu och det hoppas jag ske ge resultat, säger hon. Just nu har vi plats för åtta patienter, men hittills i år har de aldrig varit helt fulla. Trots det skulle vi behöva större lokaler. Just nu är det svårt att ta emot kvinnliga missbrukare. De skulle behöva en egen avdelning och den har vi också chans att få.

Strömgården har fyra anställda. De jobbar på vanliga kontorstider. Övriga tider klarar sig patienterna själva. De får till och med fixa maten på egen hand.

HEJ, KONSUMENT

Det händer 1989

Konsumentnämnden hade en önskan om mer personal för att utveckla och vidga konsumentverksamheten enligt det handlingsprogram som konsumentnämnden vill följa. Den önskan kunde inte uppfyllas. Konsumentnämnden ska nu arbeta vidare med:

DIREKTRÅDGIVNING

Konsumentnämnden har beslutat begränsa telefontiden för direktrådgivning till två timmar per dag för att ge utrymme för annan verksamhet exempelvis konsumentinformation till konsumenter och grupper av konsumenter. För besök tar konsumentvägledaren emot på kontorstid.

FÖRENINGSLIVET

Försöksverksamhet med konsumentombud i föreningslivet pågår. Konsumentombud ska ge råd och stöd till föreningsmedlemmar i konsumentfrågor utifrån den utbildning och det informationsmaterial som ombuden har. Konsumentombuden ska verka för att konsumentfrågor diskuteras inom föreningen, fånga upp problem och föra dem vidare till kommunens konsumentverksamhet, arbeta för studiecirklar och en hel del annat. Besök för konsumentinformation hos föreningar och organisationer planeras.

ARBETSPLATSER

Konsumentnämnden önskar underlätta för olika konsumentgrupper att få information och råd i konsumentfrågor. Konsumentnämnden söker vägar för att fånga upp konsumentproblem. De råder okunnighet om alla de fina lagar som kommit till för konsumenterna. Ett av målen för konsumentverksamheten är att en grundläggande konsumentkunskap ska bli tillgänglig för alla genom direktinformation. Konsumentverksamheten har fått möjlighet att lämna konsumentrådgivning/information inom LKAB två dagar per månad. En förhoppning är att denna verksamhet ska intressera och får fortsätta. Kanske även på andra arbetsplatser.

18-ÅRINGARNA

ska under 1989 som tidigare få en för dem särskilt producerad broschyr om ekonomi, konsumenträtt, kreditköp, bostättningsråd m.m.

SKOLAN

Konsumentnämnden ser arbetet inom skolan som mycket viktig och har förhoppningen att det ska bli tid över för skolbesök, konsumentinformation för skolklasser liksom tidigare år.

UTSTÄLLNINGAR

Ekonomiska och praktiska möjligheter har inte funnits att köpa utställningar och producera utställningar. Vi får låna och vet att också under 1989 kommer vi att nå mycket folk under marknadsdagarna. Utställningar ger bra information. Under marknaden 1989 visar vi utställningen "Köp en — betala för två" om att köpa på kredit, anknytningen till konsumentkreditlagen och konsumentvägledningens hushållsekonomiska rådgivning.

UTREDNINGAR

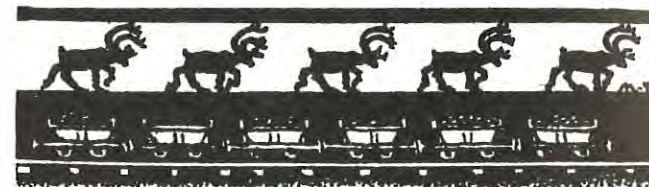
Konsumentverket inbjuder konsumentverksamheten till samarbete inom olika projekt. Som exempel kan nämnas det projekt om lokal samordning (kommunal konsumentverksamhet/näringsliv/utbildning/reklamationshantering) som konsumentverket inbjuder gällivares kommuns konsumentnämnd att delta i under 1989.

Uppföljning av riktlinjer om produktsäkerhet förekom 1988: riktlinjer av våningssångars (bland 3 kommuner i landet) säkerhet. Gällivare kommuns konsumentverksamhet kommer under 1989 att delta bland 24 kommuner i landet i uppföljningen av andra riktlinjer som faststälts efter förhandlingar mellan konsumentverket och näringslivet.

KONSUMENTNÄMNDENKONSUMENTVÄGLEDNINGEN

Tfn 180 00, kl 10-12

Besök: Kontorstid

LÄSTIPS FRÅN BIBLIOTEKET

Deighton Len: *Winter*. En Berlinfamilj 1899-1945

En utomordentlig underhållande och spännande familjekrönika som sträcker sig från 1899 till 1945. Den berättar om den tyska familjen Winters öden under två världskrig, dess sorger, dess glädje, dess ångest.

Guillou Jan: *I nationens intresse*

En ung kvinna mördas i Norrköping. En hög sovjetisk officer hoppa av under ett besök i Egypten och söker skydd på den svenska ambassaden. Han uppger sig ha informationer av vitalt intresse för det svenska försvaret. Guillou skildrar spännande och välskrivet vad som händer när en liten nation står inför konfrontation med en supermakt.

Humphreys Josephine: *Tur i kärlek*

En 17-årig amerikansk familj från South Carolina berättar om en sommar då hennes familj gick igenom en kris och hon själv drabbades av sin första kärlek. En varmt mänsklig och charmfull roman, som man minns länge efteråt.

Isaksson Ulla: *Födelsedagen*

Huvudpersonerna är en mor och hennes tre vuxna döttrar. Boken skildrar med intensitet de komplicerade relationerna mellan moder och döttrarna, där både bitterhet och längtan efter gemenskap kommer till uttryck.

Lekander Nina: *Mun mot mun*

En bok om kärlek, sedd ur en kvinnas perspektiv. I botten ligger en kärlekshistoria som löper från paradiset till näst intill helvete, och utifrån detta förhållande broderas intensivt kring mäns skiftande roller, passionens villkor och kärlekens — allt filtrerat genom ett fascinerat men samtidigt en smula distanserat kvinnoperspektiv.

Lundgren Åke: *Kvacksalvarna*

Kvacksalvarna som här berättas om är fyra generationer av "ledslitare", dvs självlärd "bendoktorer". Den siste av dem var förf:s morfar och återfunna brev, dagböcker och handlingar bildar stommen i berättelsen. Skildringen börjar vid slutet av 1700-talet och går fram till 1940-talet och berättar om dessa fyra män, deras kvinnor och barn, om nöddar, krigstider och slitsamt liv och om förändringar i den västerbottniska byn Brattliden.

Vilhjalmsson Thor: *Gråmossan glöder*

Boken bygger på ett autentiskt rättsfall på Island i slutet av 1800-talet. Den handlar om blodskam mellan halvsyskon, båda tjäns-tehjon på samma prästgård. Systemen föder i hemlighet ett barn som brodern lika fördolt gräver ner vid havsstranden. Berättelsen formar sig till en uppgörelse mellan lag och rätt, mellan den enskilde och samhället.

Berliner Franz: *De sju önskingarna*

En grönländsk saga om "Den Namnlöse", mannen som färdas genom liv och död och återfödelse i andra varelser, över till människa igen. Bilderbok 6-10 år.

Ingves Gunilla: *Hundarna Ester och Lisa*

Taxmamman Lisas och taxdottern Esters vardag skildras. Tillsammans delar de glädje och lycka i familjens hägn. Omvärldens hot i form av grannhunden Nalles intrång i trädgården avvärjs genom en gemensam aktion. Bilderbok 3-7 år.

Janosch: *Lilla Tiger på villovägar*

En ny historia om lilla Tiger och lilla Björn. Denna gång sätts deras vänskap på hårt prov. Lilla Tiger möter en dag den förföriska och falska lilla Grisen. Hon lockar honom med smickrande strunprat och hembakad kaka, och strax glömmes lilla Tiger sin kamrat och flyttar hem till lilla Grisen. Bilderbok 4-8 år.

Friska GÄLLIVARE

DECEMBER

- 11 Julmarknad i Käkstan Malmberget
Handboll, Herrar kl. 14.00 MAIF-UMEÅ Malmberget
- 12 Pepparkakstävling. Priser till alla som deltar
Tema: Naturen Centralskolans café
- 13 Lucia i backen. Arrangör: Friluftsförbundet
Lucia i Centralskolans café kl. 19.00.
Arrangör: Hembygdsföreningen
- 14 Ishockey, Herrar kl. 19.00 MAIF-KALIX Malmberget
- 18 Julmarknad i Käkstan Malmberget
- 19 Gamla bilder samlade av Lennart Nordin
Gällivare hembygdsmuseum
- 21 Handboll, Herrar kl. 14.00 MAIF-HORNSKROKEN Mbg
- 25 Åke på toppen öppen kl. 09-14 Arrangör: Friluftsförbundet
- 26 Jul i Dalstugan kl. 09-14. Arrangör: Friluftsförbundet.
Åke på toppen öppen kl. 09-14
Gällivareloppet. Längdskidor. Arrangör: GSK
- 27 Åke på toppen öppen 09-14. Arrangör: Friluftsförbundet.

JANUARI 1989

- 1-28 Simjogga. Arrangör Korpen
- 9 Start för bokning till Sjöfallet och Ritsem
- 9/1- Nybyggare, samekulturen och skogen i
15/3 Gällivare hembygdsmuseum
- 16/1-31/3 Skolskidan Arrangör: Korpen
- 24-25 TEATERFESTIVALVECKA Folkteatern ger "JUBEL OCH
MÖJLIGHETER" kl 19.30 Blå Forell i Gällivare
- 28 Draghundstävling Arrangör: BHK MALMEN

FEBRUARI

- Gamla Gällivare, Fiske i Gällivare hembygdsmuseum
- 11-12 Golvia Cup. Arrangör: MAIF Malmbergets sporthall
- 24 Sjöfallets och Ritsems camping öppnar

MARS

- 11 Tipspromenad, PRO-gården. Arrangör: PRO
12-timmars loppet, Nattavaara.
Arrangör Nattavaara, Domus
Nobelrundan, Malmberget. Arrangör:LKFF
- 12 Trekantsloppen.
Samarrangemang: Ullatti, Hakkas, Sammakko
SM i Super G, Dundret Arrangör: GSK
- 17-19 Gällivare vintermarknad Gällivare
Tennis DM, 16-18 år Arrangör: Gällivare TK
- 18 Dundretbragden, Dundret-Gällivare
Arrangör: Organisationsnk
- 16-19 Marknadscupen, Tallbacka IP Arrangör: MAIF, GSK
- 19 Skidans dag Arrangör: Korpen
- 24 Långfredagsrunda, Ullatti Arrangör: Ullatti IF

9 januari kan du boka

Vill du ha husvagnsplats vid Sjöfallsleden under våren måste du vara på bettet den 9 januari. Då slår bokningscentralen i turistbyrån upp portarna. Klockan 08.00 för att vara exakt. Och som alla vet gäller regeln först till kvarn få mala.

Platserna är nämligen begränsade. I både Sjöfallet och Ritsem finns numera 110 husvagnsplatser med el. Plus 100 platser utan el i Sjöfallet.

Bokningarna gäller perioden 24 februari-15 maj. En husvagnsplats med el för hela perioden kostar 2.000 kronor. Plats utan el kostar 1.000 kronor i Ritsem och 900 kronor i Sjöfallet. För en dygnsplats får du betala 45 kronor. Allt enligt förslag till fullmäktige.

Den som vill boka plats kan antingen komma till turistbyrån eller också ringa 166 60. Var och en får bara beställa en plats.

Har du frågor ska du kontakta Inger Junkka, som du når per telefon 180 00.